

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRTO LETO
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

ZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Program „Slovenske Gospodarske Stranke“.

1. Narod je v današnjem stanju razvoja človeštva najnaravnejša skupina; zato je sodelovanje na narodnostni podlagi najložje izvedljivo in najuspešneje.
2. Boj med narodi je v prvi vrsti gospodarski boj. Uspešno ga bīje le gospodarsko bolje razvit narod.
3. Gospodarsko krepak narod se dviga neprisiljeno in hitro tudi kulturno. Blagostanje je najvarnejše jamstvo za duševno neodvisnost.
4. Narod se dvigne s tem, da se vsi sloji, ki se z delom žive, gospodarski dvignejo.
5. Svoje sile zajema narod iz sebe. On je izvor vseh pravic. On je suverenski.
6. Stanovi so si med seboj enakopravni. Predpravice narodov, stanov ali posameznikov so krivične.
7. Umetne meje kot nenaravne, razdružujejo narodovo celokupnost.
8. Naš politični cilj je narodova avtonomija.
9. Kot maloštevilen narod stremimo za zblizanjem s sorodnimi narodi, v prvi vrsti z jugoslovanskimi in slovanskimi sploh. Zblizanje bodi gospodarsko, kulturno in končno tudi politično.
10. Do pravega izpoznanja in uporabe svojih sil, nas privede izobrazba.
11. Vsa izobrazba naj se vrši v zmislu najnovejših pridobitev znanosti in vede.
12. Šola odgovarjaj potrebam naroda in vzgajaj ga za socialno in gospodarsko življenje.
13. Znanstvena in npravna vzgoja zahteva telesno zdravje in ukrepitev.
14. Stremljenje naše politike je močna, vseslovenska gospodarska organizacija, ki naj bīje z vsemi močmi in najracionelnejšimi pomočki brezobziren gospodarski boj proti vedno napredujočim tujcem na naši slovenski zemlji.

LISTEK.

V novo domovino.

Vječeslav Potapenko.
(Kóneec.)

Stara mati si briše na tihem solze. Snahi ji pomagati pri kuhanju. Oba sinova, kakor dva orla, močna, postavna, s črnimi brkami pod nosom, molče povezujeta svojo imovino.

Oče, star, siv mož, jima pomaga. Obraz mu je zgrbljen, brki mu vise v usta, lasje so nepočesani. Za pečjo se igrajo otroci. Najmlajši kriči v zibelji. Nekaj znancev sedi po klopih ob steni, drugi za mizo. Vsi molče, le tu in tam je čuti kak vzdih. Soba je zatohla, zrak diši po možih in kožuhih. Pod stropom visi dim, kakor mehak pajčolan in se izgublja v dimnik. Po tleh leži mokra slama. Ženske delajo iz nje brišlje in jih stikajo v peč. Solnce gleda skozi okno v sobo. Njega žarki se love po slami in leseni nogi kavalirja.

Tudi ta podobá vzbujá žalost v sreih.

Po sobi je zopet vse v redu. Tla so pometena, miza je pogrnjena z belim prtom. Na mizi leži po stari navadi hlebec kruha, na kruhu je potresena sol. Pred

ikono (sv. podobo) gori voščena sveča s sajastim plamenom. Vsi pričakujejo popa. Zdajci se je pripeljal s cerkovnikom.

Vstopita oba v hišo. Očka-pop se trikrat prekriža, blagoslovi prisotne. Vsakdo pride k njemu in mu v zahvalo za blagoslov poljubi roko. Hitro si ogrne nato svečeniški plašč, ki ga je prinesel cerkovnik s seboj. Iz peči vzame popov strežnik nekaj koscev žarečega oglja, vrže jih v kadilnico in na nje nekaj zrn brinja. Lahen, bel dimnič se je dvigal proti stropu; po sobi je prijetno zadišalo. Pobožno stoje prisotniki. Hišni oče je razprostrl pred sveto podobo preprogo. Pop stopi na njo, za njim cerkovnik, potem moskal, nato družina, naposled ostali.

„Mir z vami... molimo!“ je pričel pop peti s tenkim glasom.

„Gospod, usmili se nas“, sta pela oba pevca: cerkovnik v basu, moskal ga je spremljal. Vsi ostali so molili. Družina je klečala. Sinahi ste ihteli, toda mati ni jokala: s pobožno udanostjo je zrla na podobo križanega. Poteze v obrazu so bile mirne, ali iz oči so ji tekale solze kakor same od sebe in svetikale so se kakor žlahtno kamenje v solčnih žarkih. V sobi postaja soparno. Izsellenca izgovarjata molitev za očetom; na njiju čelih stoje potne srage.

„Molimo še za izseljence“, je pričel pop s pevajočim glasom. Vsi se prekrižajo. Ženske so jokale na ves glas.

Le mati se je očevidno zadrževala, ni plakala; na prsih je imela sklenjeni roki in zaupno je zrla na sveto podobo. Mračnim čelom je stal poleg nje njen mož. Tudi on je ostal miren. Premišljal je o božji besedi. Zdelo se je, da so mu poteze v obrazu otrpele; zarezi na čelu ste mu postali globlji.

Pop je končal z molitvijo, poškopil je po sobi z blagoslovljeno vodo, nato je imel kratek nagovor, namenjen izseljencema. Maša je bila s tem končana. Popa so prepeljali na častno mesto za mizo, na drugi konec se je vsedel cerkovnik. Družina in ostali so čakali stoje ob steni. Ženske so nosile na mizo jedila. Oče je pogostil popa in cerkovnika. Ko je pop končal, je molil nekaj časa, nato se je zahvalil za pogostitev in odšel. Oče mu je stisnil v pest nekaj denarjev, manjši delež je prejel cerkovnik. Stara mati je prinesla dvoje kolačev, kos slanine in klobaso ter vse naložila v voz, kjer sta sedela že pop in cerkovnik. Konji so potegnili in voz se je odpeljal.

Zdaj so sedli družinski in njih znanci okrog mize.

„Pazite“, je dejala s pritajenim glasom mati snaham — in govorila je res tako tiho, da je ni nihče drugi umel — „in ne jokajte, ker s tem oplašite očeta in on je danes nekoliko bolehen. Usmilite se ga!“

„Samo glejta“, je šepetal z druge strani oče svojima sinoma, „da ne točita solz! To lahko storite kasneje med

K položaju.

Stranka takozvanih „boljših“ ljudi na Slovenskem: to je bila narodnonapredna. V svojem taboru je imela večino inteligence, trgovce, gostilničarje, imoviteje kmete. Odgovarjal je ta notranji ustroj stranke popolnoma njenemu političnemu obzorju: „moj hlapec naj ima toliko političnih pravic kakor jaz, gospodar?“ Te besede nekega slovenskega župana, enega izmed kranjskih mest, so značilne za vso stranko. Zanimarjali so široke mase našega naroda; saj celo ljudstvu namenjenega tednika Rodoljuba niso mogli vzdržavati.

Spričo takih razmer je bilo prodiranje klerikalne stranke lahkota. Nadeli so si ime bojevnikov zatiranih brezpravnih mas — slede toku časa. Politična odločilna beseda, ki jo je imelo nekdanje plemstvo, je prišla v roke meščana. A s prodirajočo splošno demokracijo se je nagibala ta vedno bolj na stran do sedaj nevpoštovanega ljudstva. Klerikalci so dobro vedeli, da se temu naravnemu toku ni mogoče ustavljati. Tako je prišlo, da jim je več vsled tega kakor po njih delovanju — ki ga seveda ne podcenjujemo — padlo v naročje jabolko že docela zrelo. Danes so na vrhuncu, zavladali so vse povsodi, v sebi združujejo največ moči, kar je je imela kdaj kaka stranka na Slovenskem. A z vrha kulminacije ni druge poti nego — nazaj nizdolu.

Narodnonapredna stranka je nekega jutra vstala in strahoma videla praznoto v svoji vrsti. Ne moremo reči, da je prevzela njen kontingent nasprotna stranka: moči in sile klerikalne stranke ne reprezentirajo uskoki iz liberalnega tabora, ampak tisti sloji, za katere ni imela narodnonapredna stranka nobenega srca, nobene besede. Ampak drugje leži propast te stranke: politika jim je bila šport, ne delo. Kakor se končujejo vse bajke azijskih Mongoloidov, tako bi lahko rekli tudi o naših prvakah: „in bili so srečni, jeli so in se debelili“.

Dejali so, da prihajajo v znamenju napredka, svobodomiselnost so napisali na svojo namišljeno zastavo — a v resnici so hoteli le prvo besedo. Stali na visoki tribuni, obkroženi od klanjajočega se ljudstva — to je bil njihov cilj in vzrok vsega govorenja. Hoteli so avtoriteto in bili so zato reakcionarci. Kajti kultura in avtoriteta sta si najhujša sovražnika. In pa tista brezprimerna ošabnost!

V istem času, ko sta izginjala ugled in veljava te protiklerikalne stranke na Slovenskem, vidimo nastopati nove osebe. Bila je to mladina, kateri so se pridruževali tudi nekateri bivši pristaši iz narodnonapredne stranke. Češki realizem je našel prve oznanjevalce na Slovenskem. V svoji Poslanici slovenski mladini so zapisali nove, do sedaj na Slovenskem neznane besede: „Politika nam je delo, ne radikalno govorenje, ki samo razburja in vzbuja čustva, kakršnih govornik ravno potrebuje. Politika nam je znanost.“

Tri leta za tem si je ustanovilo slovensko narodno-radikalno dijaštvo svoje glasilo. Popolnili so nastop realistik z organizacijo in agitacijo. Značilno je, da je dvignil prvi zastavo te smeri v visokošolski mladini sin znanega liberalnega politika. Živahno gibanje v istem zmislu pa se je pričelo istočasno tudi vsredišču slovenskem, v Ljubljani. Ustanovilo se je društvo Akademija, v katerem so se zbirali vsi oni, ki so imeli poželjenje po delu. Prosveta in socialno delo bilo je načelo Akademije, ona je bila prvi začetek, bila je zibel nove stranke splošnega, vse člane naroda obsegajočega skupnega dela.

Med tem se je narodnonapredna stranka rapidno bližala svojem koncu. Njeni nastopi za časa borbe za volilno reformo so ji dali zadnje udarce. Svojo propast so v zadnjem času i sami priznali z lakonskim vprašanjem: zakaj propadamo.

potjo, ali zdaj nobene kaplje! Drugače vznemirita mater in ona je danes boleha. Usmilita se svoje matere!“

Vsi so zavživali tiho, nihče ni črnil besede. Klopatele so samo žlice ob krožničkih. Že četrtri je ponudil oče omizju pijače, vendar tudi žganje ni razvezalo jezikov.

„Kaj pa je vendar? Saj ne polagamo nikogar v grob, da vsi tako molčite?“ je vprašal oče.

„Bog nas ohrani tega!“ je odgovoril moskal. „Zakaj bi bili žalostni? Saj mora biti v Mandžuriji boljše nego je pri nas, drugače bi se ljudje tja ne selili. Tudi tam so kristjani. Oh, da bi imel obe nogi in roki, tudi jaz bi bil že davno tamkaj!“

„Kaj, vam mari ne gre tu dovolj dobro?“ je vprašal stari. „Za svoj križec prejimate rublje!“

„Kaj prejeman! Saj imam otroke. Jaz ne morem delati, ker sem pohabljen. Hvala vsem onim, ki me niso spodili iz hiše. Kjer je kaka svadba, kak pogreb, ali podobna prilika — povsodi sem jaz poleg. Berem iz psalmov ali kaj podobnega in s tem se preživljam. Ali dajte mi mojo roko in nogo nazaj...!“ Moskal je globoko vzdihnil, zamahnil je z desnico starcu reki: „Očka, dajte mi še eno čašo, da bo v mojem srcu vse tiho!“

„Oče“, sta posegla vmes sinova, „ni vam treba več orati. Stari ste že. Oddajte zemljišče v najem, od časa

Klerikalizem na vsemoči — narodnonapredna stranka ponižana in onemogla. Do tega nas je privedel politični razvoj na Slovenskem v zadnji dobi.

Tak je položaj danes in ta položaj je ustvaril Slovensko Gospodarsko Stranko.

Liberalizem.

Vsaka stranka mora dati svoji politiki gotovo smer, pokazati mora, kaj da hoče konečno doseči. Lahko si postavi tudi tako idealen cilj, da sicer ni gotovo, da bi ga mogla kdaj doseči, da pa je vsaj mogoče bližati se mu vedno bolj in bolj. Ker temelji celo sodelovanje v politični stranki na stremljenju doseči največji uspeh z najmanjšim naporom, je tudi ves napredek le v tej smeri mogoč. Gre se za olajšanje boja za obstanek in za nič drugega; stranka, ki ne deluje v tem zmislu in ki tukaj nima uspeha se s tem onemogoči in mora razpasti. Tudi ne zadostuje, da bi se olajšal boj za obstanek samo nekaterim pripadnikom; kajti oni, ki so prikrajšani morajo prej ali slej odpasti.

Moč stranke je odvisna od števila pripadnikov in od intenzivnosti sodelovanja; ta pa je zopet odvisna od tega, ali so vsi pripadniki enakomerno deležni uspeha ali ne. Če so oni prikrajšani na korist drugih, trpi moč stranke. Iz tega sledi, da mora stranka nazadovati, v kateri iščejo posamezniki svoje koristi, pri tem pa druge zanemarjajo.

Skoro vsem gori označenim točkam, ki so za moderno politično stranko potrebne, liberalizem ne odgovarja. Prostomiselnost ne more označiti nikake smeri razvoja. Liberalizem tudi ne more razširiti sodelovanja na vse člane naroda. V ideji sami pa tudi ni zapopaden nikak uspeh sodelovanja; če hoče doseči kak uspeh, si mora postaviti posebne cilje za svoje delo, ki pa nikakor niso zapopadeni v pojmu prostomiselnosti. Drugače je omejen samo na negativno delo, drugače mora samo razdirati vse ono, kar ni liberalizem, torej pravzaprav vse pozitivno delo.

Kakor vsi narodi se je tudi slovenski razvijal politično; ta razvoj je bil počasen, korak se je storil za korakom. Nadvlado so imeli na eni strani Nemci na drugi strani cerkev; prvi kakor druga dajali so razvoju gotovo smer. Nakrat pojavil se je pri vseh evropskih narodih liberalizem kot politična struja. Tudi k nam je bil zanešen po knjigah in časopisih, po osebnih uplivih njegovih propagatorjev. Ni vzrasel na naših tleh, bil je za nas nekaj povsem tujega, zato tudi ni mogel pospešiti razvoja v isti stari smeri, zato tudi ni prodril v vseh naših krogih. Nekaterim pa je ugajal, ker je oznanjeval osebno prostost, prostost misli. Ti so se ga poprijeli kot gesla, a v istem trenutku bili so vrženi vun iz stare smeri razvoja, vun iz poti, po kateri je korakala večina počasi pa sigurno naravno pot naprej. Oni pa so stali zunaj veselili so se svoje prostosti, vsa pota so jim bila odprta, a izgubili so smer. Pijani veselja, da so popolnoma prosti, brez ovir in okov, gledali so iz nekake namišljene višine s prezirljivostjo na one, ki so korakali počasi po ozki zagrajeni poti pa vedno v gotovi smeri. Same prostosti prvi niso vedeli, kam bi jo krenili, videli so v daljavi različne krasne cilje, a niso znali poti do njih. Niso znali porabiti svoje prostosti in zato so stali vedno na istem mestu. Zdaj so nakrat zapazili, da so jih oni počasi korakajoči daleč prehiteli, da so sami zaostali. Sami so se nazvali napredne, a stali so daleč za „naprednjaki“. Niso bili zreli za liberalizem. Začelo se je beganje na vse strani in marsikdo je skočil zopet nazaj na staro sigurno pot, uvidel je, da se po tej bliža z vso gotovostjo tudi lahko vsem onim zaželjenim ciljem, uvidel je, da je tudi po tej poti mogoče priti do vseh onih ciljev, ki si jih je stavil. Njegov pogled je tudi tu sezal v neskončnost in vendar je korakal z onimi, ki niso videli preko ograje ob poti.

Liberalizem je prišel iz tujega, dosegel je svoj največji sijaj in je zopet izginil. Kakor drugod moral je pasti

do časa vam pošljeva še midva nekaj prihrankov in s tem se preživita z materjo.“

„Da bi vaju... čenči!“ je zaklical oče. „Jaz — star! Jaz! Ha-ha-ha! To sta pa zadela! Vidva in vajin zdravnik, vsi ste neumni. Saj je dejal ravno zdravnik, da midva stara ne moreva z vama, ker bi lahko med potjo umrla. A nič, le pridi semkaj gospod doktor, da poskusiva svoje moči. Jaz star? Kaj menita naposled, da bova jaz in mati za vama žalovala! Tega ne dočakata; še me obdari vajina mati s takimi sinovi, ki bodo kakor orli, s prav takimi brkami. Povila mi bo vrle kozake, s katerimi se vidva jedva utegneta meriti. Ni res, stara?“

„Seveda, je odgovorila mati in se glasno zasmejala, da je bilo videti, kakor bogzna kako je dobre volje.

„Vidita!“ je kričal oče in se silil k dobri volji. „Kaj se brigam za Mandžurijo!... Kakor pravijo, je tam premalo žensk in zgoditi bi se utegnulo, da odpelje mojo ljubo staro kak enooki Kitajec. Ha-ha-ha!“

Starem na ljubo so se smejali še vsi drugi. Takoj nato so vsi utihnili. Bilo jim je, kakor da jim kdo trga srca.

Popoldne so prišli sosodje z vozovi, da spremijo izseljence na kolodvor. Je že vse pripravljeno. Zadnji hipi. Zdaj se treba posloviti... Zadnje slovo!... Zadnji poljub!...

tudi pri nas. Smeri razvoja pa ni nikakor ispremenil, histrosti razvoja ni nikakor pospešil. Za nas je sedaj in dokler ne pade popolnoma, bo tudi še največja reakcija, vse delo njegovo je negativno razdirajoče; pozitivnega dela liberalizem sploh ne more imeti.

Politični pregled.

Splošna in enaka volilna pravica za štajerski dež. zbor.

V štajerskem deželnem zboru je predlagal slovenski poslanec Robič, naj se vpelje tudi za deželni zbor splošne in enako volilno pravico. Njegov predlog: naj se prepusti v nadaljno preiskovanje posebnemu odseku, petnajstoriči poslancev. Robičev predlog je bil sprejet proti glasovom katoliške ljudske stranke. Odsek petnajstih poslancev ima potem predložiti zbornici podrobni načrt, katerega naloga bo zlasti ustanoviti čim enotnejše narodnostne volilne okraje. (Nemška ljudska stranka zahteva namreč pluralni volilni zistem (t. j. razni volilci naj uživajo predpravo dveh ali celo več glasov.)

V Bolgariji vre.

Po celi Bolgarski vlada veliko razburjenje nad možmi, ki stoje zdaj ob vladnem krmilu. Napovedani protestni miting, ki so ga preložili vsled nenadne smrti matere kneza, je bil minulo nedeljo. Mnogo tisoč ljudi se je udeležilo tega ljudskega shoda, na katerem so nastopali vsi opozicionci kot združena skupina proti sedanji vladi. Govorili so voditelji progresistov, demokratov, radikalnih demokratov, socialistov in narodnjakov. Vsi govorniki so obsojali v ostrih besedah vlado in pozivljali ljudstvo k brezobzirnemu odporu proti takemu vladanju, ki krši v ustavi zajamčene pravice. Nasilna sredstva, s katerimi se skušajo sedanji ministri ohraniti na svojem mestu, naj zadenejo v ljudstvu na energičen protest.

Vlada je spravila vso policijo na noge, ali prirejevalci tega mitinga so nastavili polno rediteljev, ki so skrbeli, da se je izvršilo zborovanje docela mirno. Mirno — vsaj za zdaj.

Tistega dne je bil v Zofiji kongres bolgarskih učiteljev, ki jim je vlada, kakor znano ne davno tega, prepovedala udeleževati se javnega življenja. (Enake ukaze so dobili tudi vsi uradniki.)

Učitelji so soglasno sklenili, da hočejo to novo postavo ignorirati, t. j. obnašati se, kakor da nihče ne ve, da je bila kdaj izdana taka postava.

V splošnem pa je opažati, da protivladna stranka po vsi deželi silno napreduje. Tudi nemški princ Ferdinand, ki knežuje slovanski Bolgariji, ima v deželi močno opozicijo.

(Bolgarija je dvakrat tako velika kakor Kranjsko, Koroško, Štajersko in Primorsko z Istro. Prebivalcev šteje 3.800.000. Po narodnosti so ti: Bolgarov 2.890.000; Turkov 553.000; ostali so Romunci (71.000), Grki (67.000), Židje (34.000), Cigani (90.000), Nemci (5.000) še in nekaj drugih.)

Ruska дума.

Dne 5. t. m. je bila otvorena ruska дума v tavrski palači, kjer so se vršila tudi zborovanja prve zbornice. Do sedaj je izvoljenih 493 poslancev. In sicer si stoje nasproti v takem razmerju:

vladnih (desnica)	182
protivladnih (levica)	311
skupaj	493

En dan prej so se vršile volitve v Peterburgu, ki voli v dumo šest poslancev.

Zmagali so proti vladnim kandidatom socialni demokratje (poslanec Aleksinski, tovarniški delavec) in kadetje s petimi poslanci, med katerimi dobimo samo odlična imena: Fedorov, Hesse, znani agrarni ekonom Kuttler,

In po sobi je naenkrat vse obmolnilo. Kakor v grobu. Nihče ni črnil besede. Oče je vzel s stene sveto podobo, sinova sta pokleknila, oče je blagoslovil. In pri tem je govoril tako:

„Moja ljuba sina! živita v dobrem medsebojnem sporazumljenju. Ostanita si zvesta drug drugemu, svoji veri in navadam vašega očeta in naših očetov! Daj Bog, da bi vstala v Mandžuriji kozaška ukrajina in tam zagospodovala. Ne pripravajta se s sosedi, bodita dobra in ljubezni polna napram svojim ženam, toda ne dovolita jima preveč prostosti in lastne volje. Ne pozabita, da pravi pregovor: ljubi jo kakor svojo dušo, toda če se kaj prav ne zgodi, pretepi jo na mestu. Pijta žganje, ali svojega razuma ne zapita. Ve žene pa, ubogajte svoje može, skrbite za gospodinjstvo in porodite veliko otrok. Če vama da Bog obilo otrok, da tudi obilo živine.“

Oče je poljubil vse zapored.

„In zdaj k materi, da Vas še ona blagoslovi. Materina molitev sega do Boga Gospoda.“

Oče je izročil ikono materi, ki je stala poleg njega. Pričela je z blagoslovljanjem, ali ne solza ji ni zdrknila iz očesa.

Vsi ostali so jokali in ihteli.

ki je nastopil v zadnji dumi z lastnim, zelo radikalnim kmetiskim programom, dalje priznani politični pisatelj Peter Struve in pop Grigorij Petróv, kot zastopnik napredno mislečega ruskega popovstva. Pop Petróv sedi zdaj, kakor smo poročali, v zaporu samostana Čeremenckega, kamor ga je obsodila sv. sinoda za šest mesecev. Vlada se boji demonstracij in pritiska na sv. sinodo, da izpusti Petróva takoj iz samostana.

Petrov je povedal deputaciji volilnih mož, ki ga je obiskala v zaporu, da je naprosil sv. sinodo, naj mu dovoli obsedeti kazen vsled izvolitve v dumo po zasedanju zbornice. Dejal je tudi, da so z njim samostanski patri jako prijazni.

40 letnica narodno liberalne stranke na Nemškem.

Narodna liberalna stranka na Nemškem je praznovala minule dni 40 letnico svojega obstanka. Ob tej priliki je poslal tudi nemški kancelar vodstvu stranke svoje čestitke. Kratka zgodovina te stranke je sledeča: Leta 1867. se je zbralo 79 poslancev, ki so pripadali prej po večini pruski napredni stranki in se konstituirali kot „nova frakcija narodnoliberalne stranke“. Prvi voditelji so ji bili Simson, Bennigsen, Lasker. Med leti 1874.—1877. so stali na vrhuncu svoje moči, ne da bi dejanski izvedli svoje liberalne ideje z ozirom na ustavo in pravno življenje. Ker sta razpadli med tem frakciji „liberalna državna stranka“ in „skupina Loewe-Berger“ so dobili od teh nove moči. A že z letom 1879., so pričeli z notranjimi prepiri, katerim je sledilo kaj hitro tudi nazadovanje na zunaj. Ko so stali na vrhuncu, so imeli do 98, 120, 127, 152 poslancev. Danes jih imajo 55, torej so po številu poslancev tretja stranka v nemškem državnem zboru. — Zanimivo je (in v tem so si slični s somišljeniki dr. Tavčarja), da nima ta stranka v svojem programu nikakih gospodarskih zahtev. Na shodu delegatov v Berlinu 31. maja 1891. l. so izrečno sklenili „da naj ne bodo gospodarska vprašanja podlaga kaki politični stranki in zato naj vsakdo sam odgovarja na taka vprašanja, kakor pač ve, da je zanj najbolje.“

Dnevne vesti

a) domače.

— **Program „Slovenske Gospodarske Stranke“** ki ga je bil v načrtu sestavil pripravljalni odbor, objavljammo na uvodnem mestu današnje številke. Podrobni program podamo na shodu zaupnikov.

— **Združna pravila** je vsprejel naš odbor v svoji zadnji seji. Glavni namen zadrugi je izdajanje časopisov, knjig in brošur ter eventualno vzdrževanje tiskarne. Zadrugi deleži so: glavni po 200 K, opravljeni prve vrste po 20 K in opravljeni druge vrste po 5 K. Zadruga je zasnovana z omejeno zavezo, to je, vsak zadrugi slučaja izgube jamči le še z enkratnim deležem. Po registriranju zadruga skliče občni zbor, ki voli načelstvo in nadzorstvo zadrugi.

— **Volitve v državni zbor** se udeleži tudi naša stranka. Navodila prejmejo somišljeniki o pravem času.

— **Za mesto Ljubljana** so klerikalci postavili kot kandidata za drž. zbor pasarja Kregarja. Ne bo pravi mož!

— **„Tujec“.** Dobili smo dopis, da nekateri besedo „tujec“ v uvodniku napačno tolmačijo čes, da je domačin le Ljubljančan ali Kranjec, vsi drugi so pa tujci. Iz našega članka samega je razvidno, v katerem pomenu smo rabili besedo „tujec“. Naša stranka je „Slovenska Gospodarska Stranka“; torej je tujec v naših očeh v prvi vrsti vsak neslovenec in v drugi vrsti vsak neslovan.

— **Surova polemika.** V četrtek je imela klerikalna S. L. S. v Ljubljani svoj zaupni shod. Naravno — ker je bilo zborovanje shoda hitro gotovo — da so šli nekateri zaupniki te stranke v deželni muzej, da si ogledajo ondotne zbirke, kar more vplivati na človeka le dobro. A glej, kako piše o teh obiskovalcih „Slov. Narod“: „Med njimi so bili eksemplari, o katerih se lahko reče: škoda, da jih niso kar obdržali v muzeju na zoološkem oddelku.“ Kaj je urednikom tega lista vsa rahločutnost ubita. Ljudje, ki pišejo svoje polemike na način, ki izdaja na prvi pogled, da so preračunljive in da apelira njih avtor res na najnižje instinkte, očitajo drugim živalstvo. „Malovrh, maščuj me!“

— **Nov list** je prišel izhajati v Ljubljani pod uredništvom g. Šege. Listu je naslov „Delo“. Pisan bo v interesu industrije, obrti in trgovine.

— **Uredništvo „Našega Lista“** je prevzel s 1. marcem bivši urednik „Domovine“, Ovetko Golar. — Kakor znano, je bil svoj čas „Naš List“ glasilo tiste opozicije, ki si je osnovala v Ljubljani svoje glasilo „Nova Doba“.

— **„Domoljub“** ima plačujočih naročnikov — kakor piše sam — 18.500. Letos se je pomnožilo število njegovih naročnikov za 1500.

— **Skrb za mladino.** Pred ljubljanskimi porotniki se je obravnavalo te dni v tajni razpravi proti 18 let staremu Janezu Pesterju in 18 let staremu Valentinu Pesterju, oba hlapca v Gradu, zaradi hudodelstva nenravnosti, storjenega na neki 12 let stari, tudi izprijeni deklici, brez staršev, ki je bila vedno sama sebi prepuščena. Tretji tovariš

in sokrivec Jože Ropret, hlapec v Gradu, se je z begom odtegnil zaslužni kazni. Porotniki so Pestra obsodili na 1 leto težke ječe, Tineta pa oprostili.

— **Volitev župana v Vipavi** se ni mogla vršiti vsled tega, ker so štirje odborniki pred volitvami odšli in je bil ostali odbor vsled tega nesklepčen.

— **Obstrukcija v jeseniškem občinskem odboru.** Poročali smo, da je nastala v jeseniškem občinskem odboru obstrukcija vsled osebnih preprirov med odborniki. Vsled tega je proti nam Gorenjčev — mimogrede omenjeno, govori „Gorenjec“ dve strani potem vse drugače o „Novi Dobi“ — dopisnik iz Jesenic kaj neprijazen. Mi mu seve ničesar ne zamerimo, saj so res dobili v kakih občinah ljudje, ki mislijo, da rešujejo vprašanje o svetovnem naziranju, gre se pa le za tako majhna vprašanja golih osebnosti, ki so tem manjša, čim bolj od blizu jih gledamo. Sicer pa, če je bilo jeseniškemu dopisniku na stvari, je zadevo lahko stvarno obrazložil in tako bi se znalo celo zgoditi, da nas je prepričal. Tako se seveda ni.

— **Bolnica v Bohinju.** C. kr. gradbeno vodstvo železnice je veliko zidano bolnišnico z vso opravo in kirurški instrumenti prodalo zdravstvenemu zastopu v Bohinjski Bistrici. S tem je Bohinj pridobil zopet veliko, ker se namerava napraviti iz te bolnišnice javna bolnica, katera ima že sedaj za 50 bolnikov in vse drugo osobje prostora. Merodajni faktorji naj uvažujejo to misel, ker v Ljubljani je že itak vse prenapolnjeno, tukaj pa čist gorenjski zrak, in bolj prikladno ni nikjer na Gorenjskem, kakor ravno v Bohinju.

— **Prodiranje Nemcev v Hrastniku.** Ker je občinski odbor v Hrastniku odklonil ustanovitev nemške ljudske šole, ker je zahteva po le-tej vendar prepozorna, si zgrade ondotni Nemci in posilnemei svojo dvorazredno nemško šolo s pomočjo Schulvereina, kateri je obljubil visokoletno podporo. Na to šolo, čaka po poročilu „Vahtarice“ željno dvesto „nemških“ otrok. Blažene oči, ki vidijo vse tako povečano!

— **Vse v Ameriko.** Iz ene same vasi blizu Velikih Lašč na Dolenjskem (Sv. Lovrenc ob Temenici) je šlov teku enega leta skoro 30 mož in mladenčev v najlepših letih. Mnogo jih gre tudi pred vojaškimi leti z dovoljenjem glavarstva. Zavežejo se, da bodo prišli k naboru iz Amerike. Delavcev zdaj povsod primanjkuje.

— **Šala privedla — v smrt.** 16. m. m. sta se na žagi Franca Šerka v Cerknici ravšala 17letna žagarjeva hči Frančiška Meden in delavec Jožef Logar zaradi svinčnika, ki ga je Meden hotela Logarju vzeti. Pri tem se je dekletko umikalo Logarju in prišlo z obleko v dotiko z gonilnim kolesom, ki jo je zgrabilo in so ji njegovi zobje zmečkali vso levo roko in je bilo dekletko po levi nogi, glavi in drugod tako hudo poškodovano, da je 20. m. m. umrla v bolnici.

— **Pohotneža se ubranila.** France Sušnik, 28letni sin posestnice Sušnik iz Paprec v kamniškem okraju, je srečal na dan po sv. Štefanu lanjskega leta Marijo Klemenc, ki služi za dekle v Zagorju, ko je šla peš na obisk svojih staršev v Šmartno. Prišedši skozi vas Loke, se ji je pridružil, ter jo vprašal, odkod prihaja. Nič slabega sluteča, mu je vse povedala. A Sušnik ji ovije roke okoli vratu in ji izpodbije obe nogi, da sta oba padla. Ker je dekletko vpilo, ji je mašil s snegom usta. To je trikrat storil, da bi ustregel svojemu pohotu. A korajžno dekletko se ga je vselej otrelo. Zdajci jo pograbi in nese pod neki kozolec, a tudi tukaj mu je bilo dekletko kos. Končno je pa privabilo njeno vpitje Ivano Pavlič, ki je prišla ravno po cesti, nakar je zbežal obdolženec. Radi spolne posilnosti je bil obsojen Sušnik na eno leto težke ječe in se bo vsak mesec po enkrat postil.

— **Vladni kujoni.** Zaradi pasivne rezistence v Trstu, pričete v svrhu poboljšanja nizke plače železniškega osobja, je dobilo postajenačelnštvo tukajšnjega južnega kolodvora ukaz, naj sestavi vojaški vlak za 1000 mož in 70 častnikov. Vlak je bil pripravljen za odhod. — Ako menijo oblasti ustrahovati štrajkujočih vojaško-silo, se kruto motijo. Naše prepričanje je, da se nima vlada o priliki gospodarskih bojev — in to je ta pasivna rezistenca — absolutno ne postavljati na stran kapitalistov. Ako nima toliko čuta za zatiranje in lačne — kdaj so imeli bogatini razum za glad in bedo? — da bi se postavila na njih stran, ima varovati vsaj popolno nepristranost. Najmanj pa operirati z vojaki, ki jih plačujemo za državo in ne za nekatere kapitaliste v tej državi.

— **Strah vlade pred Nemci.** Oblasti se iz strahu pred germanskim terorizmom ne upajo uvesti poštene enakopravnosti, a germanizacijo s popolnim izključenjem slovenskega jezika si vseeno ne drznejše uveljaviti in si zato po možnosti pomagajo z brezimnostjo. Klic za odhod železniških vlakov je nadomestila piščalka, vojašnica v Ljubljani, ki bi imela dobiti nemškoslovenski napis, je ostala brez napisa! In na Primorskem istotako! Postaja behinjske železnice v Gorici ostane brez imena, da ne bo treba v mestu napravljati slovenskega napisa, in iz istega vzroka je postaja Trst-Sv. Andrej brez imena. V Celju stoji poštno postlojše že leta in leta brez imena. Vse to se godi v državi, ki je vsekakor tudi brez imena. — Ali se

ne vsiljuje pri tem vprašanje, ali ni posledica takega vladanja, da odklenka voditeljem?

— **Gregorčičevi večeri.** Po mnogih krajih na Slovenskem so se že vršili Gregorčičevi večeri, ki so vsi jako lepo vspeli. Tako v Gorici, Slovenskem Gradu itd. V kratkem se vrši Gregorčičeva slavnost v Celju. Gregorčičev večer priredi tudi „Splošno slovensko žensko društvo“ v Ljubljani v veliki dvorani „Mestnega doma“. Na vzporedno bo prolog, predavanje ter pevske in glasbene točke. Nastopijo znane izborne moči.

— **Tramvaj v Gorici** začno graditi koncem tega meseca. Ker se je v pogodbi med mestom in tramvajsko družbo določilo, da ne sme noben uslužbenec biti Slovenec, se že danes agitira v Gorici proti celemu podjetju. Gotovo pa je, da ta določba ne bo ustavila prodiranja Slovencev v Gorici!

— **V trebuh ga je suval.** Dne 25. februarja so prepeljali v bolnišnico usmiljenih bratov v Gorici nekega Jožefa Birso iz Bihemberga. Pri zdravniški preiskavi so našli, da ima poškodovana čreva. Povprašan po vzroku, je dejal, da je padel. V četrtek pa je prišel rihemberški župan in povedal, da je Birso s kamenjem ranil v nedeljo Jožef Fabjana. Ko je Birsa padel, je skočil Fabjan nanj, ga suval v trebuh ter mu povzročil poškodbe. Fabjana je naznanilo vodstvo bolnišnice sodišču.

— **Zmaga Slovencev pri občinskih volitvah.** Občina Vovbre na Koroškem je imela doslej 6 Slovencev in 6 Nemcev v občinskem odboru, pri zadnjih volitvah pa so dobili Slovenci enega odbornika več, torej imajo nadpolovično večino. Razmerje je zdaj 7 : 5.

— **Proti italijanski meji.** Čitatelji se menda še spominjajo, da smo pred časom v tem listu šibali lahkomišelnost in površnost vojaške uprave glede obrambe naše meje proti Koroški. Kajti ako plačujemo že milijone za vojaške naprave in manevre, naj bodo urejene le-te vsaj tako, da tudi res služijo potrebi, ki bi znala eventualno nastopiti. Koroška je na pr. morebitnemu upadu Italijanov vsak hip izpostavljena in pot ob Dravi navzdol je prosta. Kakor čitamo zdaj v časopisih, se vrše letos velike vojaške vaje na Koroškem in po Soški dolini. Vojaštvo pride v Kobarid na Primorskem že meseca aprila. Poizkušali bodo novo ustanovljene gorske polke. Vaj se udeležita 3. in 14. armadni zbor.

— **Nemški vrtec v Borovljah.** Za nemški otroški vrtec v Borovljah je nabranih, oziroma darovanih že okrog 1000 kron. Žalostno je, da se celo denar nekdanj slovenskega kapitala vporablja v ponemčevalne namene.

— **Slovenska predstava na Koroškem.** V nedeljo, dne 10. t. m. vprizore v Žitari vasi na Koroškem igro Sv. Neža. Boljše Sv. Neža kakor nič.

— **En glas večine.** V Spodnjem Dravogradu na Koroškem se vrše volitve v I. razredu za občinski zastop znova. Znano je, da so pri občinskih volitvah 23. novembra 1906 zmagali Nemci v I. razredu, in sicer z enim glasom večine. Slovenci so proti volitvam v prvem razredu vložili pritožbo, in koroška vlada je — mi se naravnost čudimo! — pritožbo za Slovence ugodno rešila. Tako se torej vrše za I. razred nove volitve.

— **Dveurna pot v šolo.** V „Slov. Narodu“ čitamo iz Muljave neko poslano na naslov kranjskega dež. šol. sveta, ki je za razmere in delovanje le-te deželne oblasti jako značilna. Poslano se glasi: „Znano je že poročevalcu v dež. šolskem svetu, gospodu vitezu Kallteneggerju, da naših otrok že od prvega snega, ki je zapadel že lanjsko leto, ne pustimo v šolo. Pa ne, da bi kdo mislil, da smo taki sovražniki šoli! A pomisli naj se, da bi odrasčen človek debeli dve uri hodil v šolo po taki poti, kaj šele otrok šestih, sedmih let! Kakšne so pa še druge neprijetnosti, smo opisali že večkrat v dopisih „Šola na Muljavi“. Mi pa želimo in hočemo, da naši otroci kaj znajo in se resnično kaj nauče. Če so pa že cele tri mesece odsotni šolskemu pouku, kako naj slede pouku, naj sodijo šolniki sami. Mislimo, da se take požrtvovalnosti ne dobi povsodi, da bi bila brezplačno na razpolago prov. učna soba do sezidanja novega šolskega poslopja in brezplačno stavbišče, kar je bilo že oboje potrjeno. Sicer je pa na razpolago še več sob, samo da bi bil že enkrat začetek! Zopet se obračamo do visokega c. kr. dež. šol. sveta, naj že vendar ugodi naši upravičeni prošnji in zahtevi, da se zida, oziroma otvori prepotrebna šola na Muljavi.“

— **Benediktinski zavod v Št. Pavlu v Lavantinski dolini** (na Koroškem) prenove. Z delom prično že letos; stroški so proračunjeni za razna dela na 400.000 kron. Kakor je znano, ima zavod tudi zgornjo gimnazijo, katere obiskuje zdaj 198 učencev, ki so nastanjeni deloma v zavodu, deloma pa v vzgojevališču „Josefinum“.

— **Celovška porota in slovenska brezbriznost.** Dne 18. februarja so se izžrebali pri celovškem deželnem sodišču porotniki za bodoče porotno zasedanje. Ker je ena tretjina koroške dežele slovenska, bi človek mislil, da bo porotniška klop kazala vsaj približno podobno lice, kakor dežela. Ali kdor tako misli, se zelo moti. Med vsemi izžrebanimi porotniki je samo eden zaveden Slovenec in kvečjemu še dva ali trije, ki razumejo slovenski. To so žalostne razmere. Vsekakor pa tudi poudarjamo, da se našinci vse premalo brigajo zato, da tudi njihova imena

pridejo v prvotno porotniško listo. Kdor se sam odteguje sodelovanju pri javnih poslih, naj se potem tudi ne pritožuje zoper to, ako se ga prezira. Posebno naše slovenske občine naj bi skrbele zato, da se uvrstijo v porotniški imenik vsi naši možje, kateri imajo zato določene predpogoje.

— **Novo tvornice na Koroškem.** Industrialna družba Voigt namerava v Podlublju zgraditi velike tvornice, v katerih bo imelo zaslužka 4000 delavcev. Slovenci delajo na to, da se tam osnuje velika delavska organizacija v probujo in ohranitev slovenskega življa. V Podlublju je jako veliko slovenskih delavcev, med njimi pa tudi precej narodno zavednih mož. Dobro četrt ure od Podlublja je trg Borovlje, katerega prebivalstvo je večini slovensko, a v nemčurških sponah.

— **Vročekrvnost mariborskih Nemcev.** Po noči od srede na četrtek so neznani zlikovci ometali napis dr. Rosine, odvetnika v Mariboru, s kravjim in konjskim blatom. Vreden čin nemške olike. Ne vemo, zakaj jih ta napis bode tako v oči, menda zato, ker se po noči sveti že iz daljave. Radovedni smo, kaj poreče mariborčanka k temu slavnemu činu svojih nemških junakov. Najbrž bo lepo molčala, saj se je to zgodilo le slovenskemu odvetniku.

— **Preko Robičeve glave?** V zadnji številki „Narodnega lista“ v Celju čitamo: Ravnokar izvemo, da so imeli župniki slovenjebistriškega okraja dne 27. februarja posvetovanje v Slov. Bistrici in so se zedinili za volilni okoliš Maribor desni breg na župana Piška iz Hotinje vasi pri Mariboru kot kandidata.

— **Pri volitvah** v okrajni zastop slovenjebistriški so zmagali v vseh razredih Nemci, razen pri volitvah kmečkih občin. V splošnem pa imajo sedaj Slovenci v tem zastopu štiri moze več nego prej.

— **„Sokolski Dom“ v Celju.** Kakor poroča „Domovina“, so pravila društva „Sokolski Dom“ v Celju že potrjena. Vlada je bila tudi v tem slučaju zvesta svojim načelom in zavlačevala je ustanovitev tega društva z nad vse smešnimi razlogi. V „Sokolskem Domu“ bo domoval „Celjski Sokol“, poleg njega pa otroški vrtec, ljudska knjižnica itd. Namenjen bo torej narodni vzgoji in prosveti, ki sta eden najmočnejših jezov nemškemu prodiranju. Ustanovni občni zbor je danes 6. marca ob 8. uri zvečer v „Narodnem domu“ v Celju.

— **Kakšne tehtnice ima mesto Celje.** Celjski mesar Vollgruber je kupil od nekega Janiča par volov, dal ju na mestni tehtnici tehtati ter hotel poslati v klavnico. Prodajalcu se je zdela izkazana teža premajhna, zato pošlje hitro za mesarjem, naj da prodana mu vola tehtati preden ju pošlje v klavnico še na neki drugi tehtnici. Mesar to stori — in glej, ta tehtnica je pokazala za 100 kg večjo težo. Ta previdnost je Janiča obvarovala znatne škode. Mestno pa bi morali nemudoma preizkusiti in skrbeti za to, da se kaj podobnega več ne primeri, kajti občinstvo, ki za porabo tehtnice plačuje pristojbine — ne sme biti izpostavljeno takim nevarnostim. Javne tehtnice morajo biti absolutno zanesljive in pravične. To je pač najmanj, kar se sme in mora od take naprave zahtevati.

— **Narodni svet za Štajersko.** „Domovina“ poroča, da so se na zaupnem shodu v Mariboru izvoljeni dr. Juro Hrašovec, dr. Korošec in dr. Kukovec, dne 21. februarja zedinili na pravila Narodnega sveta ter po naročilu tistega shoda določili sedmerico članov za slovenski Narodni svet na Štajerskem. Kdo je ta sedmerica — „Domovina“ žal ne pove.

— **Smodnik se mu je unel.** V Andritzu pri Gradu je šel smodnišnični delavec Franc Bezjak mimo ognja. Ker je skočila iskra v njegovo obleko, ki je bila napolnjena s smodnikovim prahom, je bil mož naenkrat ves v ognju. Hitri pomoči se je posrečilo, da je dobil opekline le na desni roki. Prepeljali so ga v graško bolnico.

— **Nesreča.** Iz Rajhenburga na Štajerskem poročajo, da se je prevrnil minuli mesec, voz naložen z drvimi, na dninarja Martina Škobrne. Dobil je težke poškodbe ter vsled tistih drugi dan umrl. Zapušča vdovo in sedem nedoletnih otročičev.

b) tuje.

* **40 let župan.** Malo mesteca Bludenc na Tirolskem ima že 40 let istega župana. Voljen je bil zdaj štirinajstič. Župan Wolf je star že 80 let in spada k stranki naprednjakov.

* **Preganjanje židov.** V Besarabiji, jugozapadnem delu Rusije, so v židovskih vaseh in mestih židje v velikih skrbih, ker se boje splošnega klanja židov, kakršno je bilo pred nekaj leti. Mnogo rodbin zapušča deželo — le revni židje morajo ostati doma in čakati, kaj jim prinese usoda.

* **Velik eksces** so imeli te dni pred nekim dunajskim sodiščem, kjer se je imela zagovarjati neka 23 letna pomožna delavka zaradi tatvine. Obdolženka je tatvino tajila. Ko je začula, da je obsojena na 9 mesečno ječo, je pogra-

bila kozarce in jih zagnala proti sodnikom. Priskočili so vojaki in stražniki in jo le s silo odvedli. Branila se je kakor besna. — Imenovana je bila že dvakrat v blaznici vsled otemnelosti duha. Obsojena je bila na podlagi neke prejšnje svoje izjave, da je tatvino blaga v znesku 90 K, res izvršila. Pri obravnavi je dejala, da so ji stražniki to izjavo izsilili, češ, da so jo neprestano pretepali.

* **Sloviti gledališki igralec,** član dunajskega dvornega gledališča, Jožef Levinski, je minulo sredo prominul. Levinski je bil znan kot izreden umetnik ne samo v Avstriji in Nemčiji, ampak tudi v Rusiji, kjer je žel zlasti v Peterburgu in Moskvi pred devetimi leti kolosalne triumpfe. Levinski je dosegel starost 72 let. Svojo pot je pričel 17 let star kot najslednji štatist. Šest let potem je bil nastavljen pri dunajskem dvornem gledališču, ki mu je ostal zvest do svoje smrti.

* **Požar v šoli.** V neki šoli Kanade (Severna Amerika) je nastal hud požar. Učiteljica je delala z nečloveškim naporom, da reši vsaj svoje učence, a vse zaman. Ona in blizu 40 otrok je našlo smrt v plamenih.

* **Avtomate** za sprejemanje rekomandiranih pisem vpeljejo v kratkem na Dunaju. Poskušnje z avtomati vpricho trgovskega ministrstva so se sijajno obnesle.

* **S potopljeno holandsko ladjo** „Berlin“ je izginilo tudi demantov in dragih kamenov v znesku 30 milijonov kron. Potapljači poskusijo bogate zaklade dvigniti izpod razbite ladje.

* **Nezvestoba žene.** Delavec Sirola, doma blizu Kastave na Primorskem, se je vrnil iz Amerike domov. Tu je zvedel, da mu je bila žena za časa njegove odsotnosti nezvesta. Vzel je samokres in ustrelil najprej svojo ženo in potem še sebe.

Prosveta.

Akademija. Dne 2. in 3. t. m. je predaval v Ljubljani vseučil. prof. dr. Heinz iz Zagreba o bakterijah. Razdelil je svoje predavanje na dva dela; v prvem delu se je bavil z morfologijo bakterij, z njihovo zunanjo obliko, drugi del pa je posvetil fiziologiji in nam očrtal, kako in v čem se udeležuje življenje teh mikroorganizmov. Opisujejo obliko njihovega enostaničnega telesa nam je podal obenem glavne črte njihove razpredelbe (klasifikacije). Na izredno plastičnih primerih je predočil njih velikost in nam v jako preglednih računih izpeljal njih neverjetno velikansko število celo v najmanjši vodni kapljici. Videli smo, kako tudi ti pritlikavci med živimi bitji razpolagajo z malimi udi (organeli), ki jim predvsem služijo za gibanje, n. pr. male dlačicam podobne nitke, ki jim v vodi služijo za vesla. V treh najvažnejših prikaznih se udeležuje njihovo življenje: v rasti, razmnoževanju in v prodiranju gotovih snovi, ki so v mnogih slučajih otrovne. Njihova rast je tako nagla, da v vsem ostalem živem svetu nima zanje primera, in ker njihovo doraslo telesce razpade v približno pol ure v dva nova individua, je njihovo razplojevanje tako izredno hitro, da bi potomci ene same bakterije kljub svoji drobnosti v par dneh pokrili celo zemljo, ako bi jim bilo dovolj hrane na razpolago.

Razmnoževanje bakterij je g. predavatelja dovedlo do razmišljanja dveh važnih teoretskih vprašanj. Morajo li bakterije vednole potem deljenja nastati iz žive bakterije-matere? Panspermisti odgovarjajo na to vprašanje z: „da“, heterogonisti pa trde, da bakterije lahko tudi spontano vzrastejo iz mrtve snovi. Ves razvoj moderne vede, predvsem dela Pasteur-ja govore odločno za prvi nazor. Toda ali ni bilo morda enkrat mogoče, da so najenostavnejša živa bitja kot so n. pr. ravno bakterije, spontano (t. j. same od sebe) vzkllile iz mrtve snovi? Saj nas uči Kant-Laplacena hipoteza, da vendar tedaj, ko je bila zemlja še žareča krogla, niso mogle živeti na zemlji? Temu vprašanju je g. predavatelj odločno pritrnil, samotvorno rojstvo (generatio aequivoca) najprimitivnejših bitij mu je neizogiben postulat znanstvene logike. Konečno je g. predavatelj nekoliko obširneje očrtal učinke patogenih (t. j. bolezni povzročujočih) bakterij, ki škodujejo organizmu s tem, da producirajo otrove, takozvane toksine. Proti tem strupom pa izločuje živalsko telo v krvni tekočini za vsako vrsto bakterij posebne protistrupe (antitoksine) kateri prve učinijo neškodljivim. Na uporabi teh protistrupov sloni takozvana serumterapija in umetna (aktivna) imuniteta, ki je dosegla že tako lepih rezultatov (difterija, koze), da je država sama zakonitim putem uredila nekatere take imunizacije.

Z veseljem moramo konstatirati, da sta bili te dve predavanji ideal poljudnih predavanj. Temperament g. predavatelja, njegovo obširno znanje, izredni talent plastičnega slikanja s srečno izbranimi primerami, lahkota, s katero je prehajal tudi preko težavnih teoretskih vprašanj in ne najmanj poljuden, priprost slog: vsi ti činitelji so pripomogli, da je z lahkoto in izrednim zanimanjem sledil ves

mnogoštevilni publikum, ki je po svojem številu in s svojo pozornostjo imponiral tudi g. predavatelju.

Mladi hrvaški kipar Ivan Mestrovic, katerega dela so na zadnji belgrajski razstavi vzbujala občeno pozornost, izdeluje po kraljevem naročilu, kip srbskega kralja. Ivan Mestrovic je razstavljal lani in predlanskem tudi v dunajski „Secesiji“. Obilo reprodukcij njegovih del je objavil nemški mesečnik „Kunst“ v letu 1904. Obenem je izšla tam zanimiva Mestrovicova monografija. Mestrovic je napravil lansketo leto tudi spomenik Luki Botiču v Splitu.

Umetniška razstava jugoslovanske kolonije v Belgradu. Dela (kipe in slike), ki so jih namenili slovenski, hrvaški, bolgarski in srbski slikarji in kiparji za balkansko razstavo v Londonu, so bila razstavljena do minulega petka v Belgradu. Razstavo je posetil tudi srbski kralj.

Gospodarstvo.

Tovarna za kemikalije v Mostah pri Ljubljani bo do jeseni dodelana. V delo bo sprejela 3—400 delavcev.

Cementna tovarna na Dovjem bo izplačala za preteklo leto 6% no dividendo in zgradila novo tovarno v Bakru v hrvaškem Primorju. V to svrhu se izdajo nove delnice v vrednosti poldruega milijona kron. Tovarna v Bakru prične poslovati v nekaj mesecih.

Uporaba vodne sile. Vodna moč Soče služila je le železniškemu obratu od Podbrda do Trsta. Železniškemu obratu od Podbrda do Beljaka, oziroma Celovca ter od Trbiža do Ljubljane pa bo služila vodna moč Save in Radovine pri Mostah na Gorenjskem, okrog 10.000 konjskih sil, katero moč bi tudi rada imela „Kranjska industrijska družba“, kar pa seveda ne bo dovolilo c. kr. železniško ministrstvo. — Vodna naprava na Završnici v Mostah za oddajo električne luči in moči se je približala svojemu uresničenju ter se v kratkem prične z delom.

Vipavska železnica. C. kr. trgovsko ministrstvo je potrdilo načrt za podaljšanje vipavske železnice od Ajdovščine do Vipave. Menda ne bo prav dolgo trajalo, ko se zgradi tudi proga Postojna-Razdrto-Kobdil. Posebno vojno ministrstvo se iz strateških ozirov zanima za to progo.

Novo železnice. Železniško ministrstvo je podelilo predovoljenje za krajevno železnico od Idrije do goriške meje g. Ivanu Hribarju, ljubljanskemu županu, za krajevno železnico od Sv. Lucije na Goriškem do kranjske meje pa goriškemu deželnemu odboru.

Avtomobilna poštna zveza. Vsem je še v spominu, kdaj se je čula vest o prvem avtomobilu. Ali vzlic tej kratki dobi si je pridobil avtomobil kot zelo praktično prometno sredstvo, ki točno in hitro posluje, povsod toliko priporočevalcev, da ga danes že kmalu ne bo večjega kraja na svetu, kjer bi ne opravljal avtomobil svoje službe. Poročali smo že, kako zelo se prizadeva Italija, da vpelje po deželi kot poštne zveze med vami in trgi avtomobile. Imela je že jako lepe vspehe. Tudi v Avstriji — čudež! — se je po vzgledu drugih držav v teku zadnjih dveh let ventiliralo to vprašanje. In danes smo že na tem, da dobimo avtomobilne poštne zveze tudi na Slovenskem. Nedavno so pričeli z akeijo, da se vpeljejo avtomobili po Soški dolini na Goriškem; dalje na Gorenjskem; zdaj čujemo, da so se vršila podobna posvetovanja tudi že glede take poštne zveze na poti Krško-Kostanjevica-Št. Jernej-Krško. Posvetovanj so se udeležili zastopnik poštnega ravnateljstva; krški, kostanjeviški in šentjernejški občinski svetniki. Za zvezo so se vsi izjavili, le zaradi garancij, ki jih zahteva pošta, se niso še sporazumeli. V slučaju, da se doseže sporazum, nabavi poštna uprava tri avtomobile po 20.000 K, kjer bo prostora za 20 potnikov. Vsak dan bosta vozila dva avtomobila, križala pa se bosta v Kostanjevici. Vožnja iz Krškega v Novo mesto bo stala 2 K 40 v. — Ker pomenja uvedba avtomobilov velik napredek v prometu, bi bilo želeto, da bi jih uvedli tudi še drugod po Slovenskem. Ob tej priliki ne pozabimo povdarjati, da je dolžnost kompetentnih oblasti, da skrbje pravočasno, da dobe ti avtomobili slovenske vodnike. Možem pa, ki imajo s svojim prizadevanjem za vpeljavo avtomobilnih poštne zvez zasluge za povzdigo gospodarskega stanja — dober promet je velike gospodarske važnosti — vsa čast. Našli naj bi obilo posnemalcev.

Deželni obrtniški svet ustanove na Moravskem. Posvetovanja, pri katerem se je ustanovitev tega, pospeševanju obrti namenjenega sveta sklenila, se je udeležil deželni glavar, zastopniki raznih obrtnih društev, zastopniki trgovske in obrtne zbornice in mnogo poslancev. Pravila so že sestavljena. To je v Avstriji prva dežela z obrtniškim svetom.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!